

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qualificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Quaestio 1. Vtrùm Deus sit immensus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

QVÆSTIO I.

Vtrum Deus sit immensus.

Quanquam immensitas, si ethymologia spectetur, immensurabilitatem, seu potius immensurationem sonet; quia immensum dicitur quasi non mensum. Communi tamen Scholasticorum, atque etiam Patrum usurpatione accipitur pro presentia Dei in omni loco, siue in omni spatio locali; quia videlicet talis presentia ob suam infinitudinem omnem mensuram finitam excedit; eoque iure non solum immensa, sed immensurabilis est. Perinde igitur est impræsentiarum querere, vtrum Deus sit immensus, ac querere, vtrum Deus sit præsens vbiq̄, siue in omni loco, siue in omni spatio locali, iuxta dicenda inferius quæst. 6.

Circa quam quæstionem error quorundam fuit, Deum non vbiq̄ esse præsentem per suam substantiam, siue essentiam, sed in aliquo dumtaxat determinato, finitoque loco. Tribuitur hic error imprimis Anthropomorphitis; qui Deum corporeum esse putabant; & consequenter non vbiq̄ existentem. Deinde tribuit illum Platoni Iustinus in orat. parænet. ad Gent. Aristoteli autem tribuit ipse Iustinus ibid. & D. Ambros. lib. 1. de Offic. cap. 13. nec non Diogenes Laert. in Aristot. Mirand. lib. 4. de exam. v. v. cap. 1. Eugubini. lib. 4. de perenni Philof. Vazq. 1. par. disput. 27. cap. 1. & alij. Deum quippe in solo cælo residere, videtur ab Aristot. traditum lib. 8. Physic. cap. ult. text. 84. (tametsi hic locus pie exponatur à S. Tho. ibi lect. 23.); & lib. 1. de Cælo cap. 3. text. 22. & lib. 2. de Cælo cap. 12. text. 66. & lib. 2. de generat. cap. 10. text. 59. Expressumque id ipsum est in lib. de Mundo ad Alexandrum post medium; si tamen hic liber est Aristotelis, vt affirmant Iustinus vbi supra, Themistius, & Bessarion Cardinalis citati à Ludouico viues in Censurâ operum Aristotelis: alij enim negant, è quibus est noster Petavius tom. 1. Theologicorum dogmatum lib. 3. cap. 7. vbi eundem errorem, refert, Stoicis attributum à Tertulliano in Apologetico. In eodemque errore fuit Auerroës disput. 14. Metaph. contra Algazel, vbi presentiam Dei vbiq̄ cogitationem censet puerilem. Præter Ethnicos autem, Iudæos pariter errasse constituentes Deum in solo templo Hierosolymitano, refert Hieron. in illud Isaïæ 66. Cælum mihi sedes est. &c. Thalmudici verò, vt refert Petrus Alf. in Dialogo Petri, & Mosis tit. 1. Dei domicilium posuerunt in Occidente, iam hæretici Manichæi, teste August. lib. contra epistolam fundamenti cap. 21. cum duos Deos contrarios adstruerent; Principium scilicet bonum, & Principium malum, regionibus quoque separabant. Alij Deum ab ista regione inferiore separatam posuerunt, ne sordibus eius inquinaretur, vt refert Anastasius Synaita lib. 2. de rectis fidei catholice dogmatibus tom. 1. Biblioth. & Hugo Victor. lib. 1. de Sacram. par. 3. cap. 17. & in Sum. sent. tract. 1. cap. 4. Quibus ex modernis consensit Vorlius Caluianus, cuius ad rem nugæ referunt, dissentiantque Becan. tom. 1. Sum. cap. 6. de Immen. Dei, & Raynaud. disput. 7. Theolog. natur. quæst. 1. artic. 6. Denique ex catholicis Augustinus Eugubinus in illud

Psal. 138. *si ascendero in cælum, tu illic es, in solo cælo, vult, esse Deum per suam substantiam; vbiq̄ vero dumtaxat per cognitionem, & potentiam. In eundemque errorem lapsi videntur Tatianus orat. aduersus Græcos pag. 144. Clemens Alexand. lib. 2. Stromat. Auctor. quæstionum & responsonum ad orthodoxos inter opera Iustini, & Lactantius in lib. de Opificio Dei cap. 16. Hi tamen Auctores præter Eugubinum, aut etiam Tatianum, piam explicationem patiuntur, De quo videri potest Petavius vbi supra.*

Veritas tamen catholica est, Deum vbiq̄, atque adeo in omni loco, siue spatio locali per suam substantiam esse præsentem. Quam vno ore consententur omnes Patres mox referendi. Atque etiam omnes Scholastici, nullo dempto. Quos non oportet recensere.

Propositio I.

De fide est, Deum esse immensum, atque adeo per suam substantiam vbiq̄ præsentem.

Traditur enim veritas hæc tanquam certa, secundum fidem in Concil. Later. sub Innocent. III. & ex eo in cap. *Firmiter* de summa Trinitate, & Fide catholica; atque etiam in Symbolo Athanasij, Constatque satis manifestè ex pluribus scripturæ locis. Et primum ex ijs, in quibus dicitur Deus implere cælum, & terram, atque adeo omnia loca, & entia creata iuxta modum loquendi Scripturæ. Siquidem non potest quidpiam implere aliud, à quo abest localiter, vt est notissimum. Sic Hieron. 23. dicitur *Cælum, & terram ego impleo*. Proindeque ex hoc loco sæpe colligunt Patres, Deum vbiq̄ præsentem esse. Ita Irenæ lib. 4. aduersus hæres. cap. 36. Orig. homil. 12. in Genes. circa principium. Euseb. Cæsar. lib. 9. de Demons. Euang. demonst. 12. Athanas. contra Gregales Sabellij. post medium; & de humana natura Trinitatis post medium; & de unitate substantiæ Trinitatis. Hilar. in id Psal. 118. *Prope es tu Domine*. Ambros. ibidem. Nazianz. orat. 34. quæ est secunda de Theolog. num. 14. Hieron. epist. 146. ad Damas. & in cap. 66. Isaïæ initio, & super relatum locum Hieremiz, August. lib. 2. de Trinit. cap. 5. & tract. 36. in Ioan. & serm. 8. de Verbis Apost. cap. 1. & epist. 51. ad Dardanum quæst. 1. Cyrill. Alex. lib. 13. Thesau. cap. 2. Theodoret. in Comment. Hierem. 23. & serm. 10. de Proud. inter principium, & medium, Fulgent. de Fide ad Petrum cap. 3. & lib. 2. ad Monimum cap. 6. Gregor. lib. 2. Moral. cap. 8. & in id cap. 1. Iob *Egressusque est Satana à facie Domini*. Anastas. Synait. lib. 2. de rectis fidei cath. dogmat. Petrus Damian. Epist. 4. de omnipotentia Dei cap. 6. Euthym. super illud Matth. 5. *Neque per cælum: quia thronus Dei est*. Et Hugo Victor. in Summâ sent. tract. 1. cap. 4.

Simile ad rem testimonium est illud Sapient. 1. *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc, quod continet omnia, &c.* Quo ad probandum, esse Deum vbiq̄, vtuntur Hilar. Nazianz. Ambr. Greg. Fulg. Anall. & Pet. Dam. vbi proximè. Necnon August. lib. 3. contra Maxim. cap. 21. & in id Psal. 138. *Quo ibo à Spirituo*, Et Theophilus Alexand. epistol. Pasch. 1. contra Origenitas prope medium in tom. 3. Biblioth. Patrum.

Eius.

6 Eiusdem sunt generis ea Scripturæ loca, ubi asseritur Deus esse in cælo, terra, mari, inferno, &c. Quale est illud Psal. 138. *Si ascendero in cælum tu illic es; si descendero in infernum, ades, &c.* Quo ad eandem veritatem comprobendam vtuntur Origen. in id Iob, cap. 1. *Venerunt Angeli Dei, &c.* Athanas. loco citato de humanâ naturâ susceptâ, & epist. 1. ad Serapionem de sancto Spiritu, Hilar. lib. 1. de Trinit. non longè à principio, Nysen. tract. de professione Christianorum versus finem, Ambros. loco citato, & lib. 2. in Lucam ad illud cap. 1. *Hic erit magnus.* & lib. 1. de Spiritu Sancto cap. 7. Hieron. Epist. citatâ, & in id ad Ephes. 2. *Facti estis prope, &c.* & in commentarijs eius loci, Chrysost. ibidem, & homil. de Spiritu Sancto versus finem tom. 3. August. Epist. citatâ, & tract. 111. in Ioan. & in id Psal. 32. *Confitemini Domino in cytharâ,* & lib. de essentia diuinitatis initio, & super relatum locum Psal. 1, Cyrill. Alex. lib. 9. in Ioan. cap. 40. & in commentarijs eiusdem loci, Gaudentius Episcopus Brixien. tract. de promissione Paracliti, qui est ordine serm. 14. tom. 2. Biblioth. Parum, Fulgentius, Anastasius, Theophilus Alexandrinus, & Hugo Victorinus vbi supra.

7 Constat item eadem veritas ex illo Isaïæ 66. *Cælum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum.* Nam si Deus extremis Mundi partibus præsens est, nequit non esse præsens & intermedijs. Quare ad eam comprobendam hoc loco vtuntur Euseb. Cæsar. vbi supra, Athanas. de vnitâ substantiâ Trinit. lib. 5. sine. Hilar. lib. 1. de Trinit. citato, Hieron. super ipsum locum, & in id Ezechiel. 40. *Et introduxit me in atrium, &c.* Gregor. lib. 2. Moral. cit. & homil. 17. in Ezechiel. à medio, Rupert. lib. 7. in Genes. cap. 23. Euthymius, & Petrus Damianus vbi supra, & Theodoret. serm. 10. citato.

8 Idem ipsum etiam sumitur ex locis Scripturæ, in quibus dicitur Deus non capi rebus. Vt lib. 3. Reg. cap. 8. & lib. 2. Paralipom. cap. 2. & 6. *Cælum & cæli cælorum te capere non possunt.* Vnde desumpsit Ecclesia, quod canit. de B. Virgine Mariâ. *Quem cæli capere non poterant, tuo gremio contulisti.* Et rursus. *Quem totus non capit orbis, in tua se clausit viscera.* Atque ita pro eadem veritate vtuntur ijs locis Athanas. orat. contra Gregales Sabelij post medium, Hieron. in cap. 66. Isaïæ initio, & Perr. Damian. vbi supra.

9 Quo etiam spectant illa loca, in quibus Deus dicitur maior rebus creatis, vt Iob. 11. *Excelsior cælo est, & quid facies? Profundior abyssu, & vnde cognosces? Longior terra mensura eius, & cap. 22. Non ne cogitas, quod Deus excelsior cælo sit, & super stellarum verticem sublimetur?* Ex quibus, Deum esse vbique, deducunt Hieronym. in Iob. 11. & August. de essentia diuinitatis initio. Quibus affine est illud Isaïæ 40. *Quis mensus est pugillo aquas, & cælos palmo ponderauit? Quis appendit tribus digitis molem terræ; & librauit in pondere montes, & colles in statera?* His namque verbis excessus immensitatis diuinæ supra res omnes creatas planè significatur. Quocirca eam ex illis colligunt Athanas. de vnitâ substantiâ Trinit. lib. 4. sine, Hilar. lib. 1. de Trinit. cit. Hieron. in cap. 66. Isaïæ initio, Chrysost. in id Psal. 112. *Quis sicut Dominus, &c.* Gregor. & Perr. Damian. locis citatis.

Denique idem dogma eis testimonijs stabilitur, quibus Deus dicitur omnibus rebus prope esse, aut non longè ab esse. Quale est illud Psal. 118. *Prope es in Domine.* Ex quo, Deum esse vbique, colligunt Hilar. & Ambros. ibidem. Et illud Hierem. 23. *Deus appropinquans ego sum, & non Deus de longè.* Quo ad rem vtuntur Hieron. ibidem, & in id ad Ephes. 2. *Facti estis prope, &c.* & Chryl. in Psal. 112. cit. Ac demum illud Actor 17. *Non longè est ab vnoquoque nostrum in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus.* Et cætera huiusmodi.

Constat præterea dicta veritas ex alijs innumeris testimonijs sanctorum Patrum, qui eam tanquam certam secundum fidem sapientissime tradunt, indubitauer affirmantes, aut Deum esse vbique, aut nusquam deesse, aut omnibus adesse, aut esse in omnibus, aut esse immensum, aut quid æquiualens. Quorum Patrum, præter iam commemoratos, cum locis, vbi ista asserunt, longum habet catalogum nosser Gillius in suo erudito tomo de Deo lib. 2. tract. 9. cap. 1. vbi videri possunt: & apud nostrum Petauium plurimos pariter recententem tom. 1. Theologicorum dogmatum lib. 3. cap. 7. 8. & 9.

Eandem veritatem cognouerunt confessique sunt Philosophi ethnici Trimeg. in Piman. cap. 2. 4. 10. 11. & 12. Orphe. apud Euseb. Cæsar. lib. 13. de Præparat. Euang. cap. 7. apud Iustin. orat. paræni. cont. Gent. apud Clem. Alex. lib. 5. Strom. & apud Cyrill. Alex. lib. 1. cont. Iulian. Thales Milesius apud Arist. lib. 1. de Anim. cap. vlt. text. 86. Heraclit. apud eundem lib. 1. de part. animal. cap. 5. Zeno apud Themist. lib. 1. de Anim. cap. 33. nec non Aratus Euphronion, Aeschylus, Menander, & Pindarus apud Clement. Alex. loco citato. Quibus accinit Virgil. Eglog. 3. & 4. Georgic. & 6. Encid. Item Stoici apud eundem Clementem, & apud Tatianum vbi supra; etsi contradicat Tertull. in Apolog. cap. 47. Pythagoras apud Iustin. & Gyrill. Alex. locis cit. Platonique, & Peripatetici secundum Ciceronem lib. 1. Academic. etsi contradicat Iustin. ibid. Denique Iamblicus de myst. Egyp. cap. 6. et omnium explicatijs Plotius Enn. 3. lib. 9. cap. 3. & Enn. 5. lib. 9. cap. 9. & Enn. 6. lib. 5. cap. 1. vbi ait. *Hanc esse communem animi conceptionem; & omnes naturali instinctu ita sentire.* Et Athanas. orat. contra Idola post medium, *Ratio, inquit, fama que de Deo obtinuit, eum vbique existere posse.*

Verum contra veritatem catholicam statutam obijci possunt primò aliqua Scripturæ loca, in quibus peculiaris aliquis locus tribuitur Deo; quasi non sit in cæteris, Genes. 28. *Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.* Et Psal. 13. 32. 52. 79. 101. dicitur Deus de cælo in terram aspicere; quasi non sit in terra, sed solum in cælo, Et Psal. 75. *Habitatio eius in sion,* & Psal. 113. *Cælum cæli Domino; terram autem debet filijs hominum.* Et Isaïæ 66. *Cælum mihi sedes est.* Et Math. 6. *Pater noster, qui es in cælis.* Sæpeque dicitur Deus in sacris litteris habitare in sanctis; & longè esse ab impijs. Aliaque id genus, Respondeo, huiusmodi loquutiones non respicere communem modum, quem Deus habet essendi vbique, & in rebus omnibus ratione suæ immensitatis; sed peculiarem, quo est in aliquibus propter peculiare effectus, peculiarem ve manifestationem aliquorum attributorum suorum. Vt expressè expouunt, & notant Nysen. tract. de professione, Chri-

Christianorum versus finem; Chrystost. in id Psal. 9. *Psallite Domino, qui habitat in Sion.* Cyrilli. Alex. in illud Isaia 63. *Convertere de caelo, &c.* Procop. in cap. 64. Isaia, Alcuin. lib. 2. de Trinit. cap. 5. Damasc. lib. 1. fidei cap. 16. Euthym. in illud Math. 6. *Qui es in caelis,* Rupert lib. 7. in Genes. cap. 23. Bernard. serm. 1. in Psal. *Qui habitat, sine, & serm. 6. in dedicatione ecclesiae.* Alijque Patres. Paterque ex eo, quod Deus per Incarnationem capit peculiariter esse in Christi domini humanitate; & consequenter in terra; quin deserit propterea esse in caelo, iuxta illud Ioan. 3. *Nemo ascendit in caelum, nisi, qui descendit de caelo, filius hominis, qui est in caelo.*

14 Neque timendum nobis est cum quibusdam ex sequacibus oppositi erroris, quod Deus sordidis rebus praesens ab eis coinquinetur, & sordescat. Quoniam ea solum sordescunt a rerum sordidarum contactu, quae vel cum illis permiscantur, uti permisceri inter se solent substantiae fluidae, vel ab illis patiuntur, ut aliae substantiae corruptibiles. Quod utrumque longissime abest a substantia Dei. *Si enim lux ista visibilis,* inquit August. lib. de triplici habitaculo cap. 6. *omnia loca illustrat, & serquillina etiam penetrat sine sui fatore, & sine sui pollutione; quanto magis Deus, qui est invisibilis, & incommutabilis lux?* Itaque substantia purissima Dei omnia sive munda, sive immunda permeans omnino retinet incolumen nativum, nitorem, & pulcherrimam puritatem, ut late ostendunt Athanas. serm. 4. contra Arianos, Macharius senior homili 16. tom. 2. Biblioth. Patrum, Theodoret. serm. 10. de Pronidentia inter principium, & medium, Ambros. in Psal. 118. Magister sent. in 1. dist. 37. lit. H. post August. lib. de agone christiano cap. 18. & de natura boni cap. 29. & Hug. Viç. lib. 1. de Sacram. par. 3. cap. 17. & in Summ. sent. tract. 1. cap. 4.

Propositio 2.

15 Ratione etiam naturali ostenditur, Deum esse immensum; atque adeo per suam substantiam ubique praesentem.

Primò. Quia ex eo, quod Deus est ens à se, manifestè consequitur, debere illum esse infinitum quoad omnem sui bonitatem, seu perfectionem entitativam, ut uniuersaliter ostendemus inferius disput. 13. Hoc enim ipso, quod Deus est ens à se, ex nullo capite limitata esse potest vlla perfectio entitativa conueniens ipsi. Ob idque Deus conceptione communi omnium tale est ens suapte essentia, quo melius aliud, seu perfectius, maius ve quoad bonitatem, seu perfectionem, nec esse, nec cogitari potest. Sed praesentia localis perfectio est entitativa conueniens Deo. Igitur Deus infinitus est quoad praesentiam localem. Quod ipsum est, esse eum immensum, seu praesentem ubique. Quod autem praesentia localis sit perfectio entitativa conueniens Deo, inde constat: quia perfectio quaedam est ex conceptu suo ab omni imperfectione immunis, ut satis ex se apparet; & omnis perfectio ab omni imperfectione immunis necessariò conuenit Deo, ut uniuersim ostendetur inferius disput. 16. Et quidem melius, & aestimabilius esse, Deum ubique esse praesentem, quam, Deum certo aliquo, & finito loco coarctari, aut nullibi existere, ex ipsis terminis est euidens; & consequenter immensitatem, ubiquitatemque Dei ex genere earum perfectio-

num esse, quas dicunt simpliciter simplices; & quae Deo deesse nequeunt, prout ostendetur etiam inferius disput. citata.

Secundò. Quia Deus titulo entis existentis necessariò est praesens alicubi iuxta doctrinam statutam supra disput. 5. quaest. 8. Sed non est, eur potius in hoc, aut illo spatio locali, quam in alijs, sit praesens. Ergo in omnibus spatijs localibus, atque adeo ubique praesens est. Caetera constant. Minor probatur. Quia, cum omnia spatia localia sint eiusdem rationis, neque quidpiam peculiare habeat vnum praesens alijs comparatione essentiae Dei, ut satis ex se est notum; non potest Deus per suam essentiam esse determinatus ad existendum in vno potius, quam in alijs, ut constat. Multòque minus per accidens sibi contingens potest ad id determinari: quia contingenter perfectibilis esset; (siquidem, ut nuper est dictum, perfectio quaedam est praesentia localis). Quod tamen est absurdum, ut etiam constat.

17 Tertio. Quia nullum est spatium locale, in quo non possit Deus esse praesens. Ergo nullum est spatium locale, in quo Deus de facto, & necessariò praesens non sit. Quod ipsum est, esse illum immensum, & ubique praesentem. Antecedens ex ipsis terminis est satis euidens; & declarari potest amplius, ac confirmari. Quia, cum omne spatium locale capacitas quaedam sit praesentiae alicuius entis potentis in eo praesens existere iuxta doctrinam statutam disput. 5. quaest. 2. si in aliquo spatio locali non posset Deus praesens esse, alicubi posset existere creatura, ubi Creator non posset existere. Quod planè est absurdum. Et quidem, cum nullum sit spatium locale, in quo non posset esse praesens quouis creatura earum, quae indifferentes sunt ad essendum ubilibet: consequenter est euidens, nullum esse spatium locale, in quo Deus praesens esse non possit. Iam consequentia inde aperte probatur. Quia si Deus potens ubique existere alicubi non existeret de facto, per praesentiam sibi ad venturiam, & accessoriam posset ibi praesens reddi: atque adeo mutabilis esset, per nouamque, & sibi accidentariam perfectionem (qualis de suo est iuxta iam dicta praesentia in quouis spatio locali) esset perfectibilis. Quod tamen manifestè illi repugnat, ut ex se patet; & ex dicendis disput. 7. & 16. patebit amplius.

Quarto. Quia Deus per suam essentiam est 18 durans in omni spatio temporali; atque adeo utrimque aeternus, ut demonstrabimus infra disput. 9. Ergo & per suam essentiam est praesens in omni spatio locali; atque adeo vndequeque immensus. Nulla quippe in Deo, quod ad rem attinet, congrua disparitas reddi potest.

19 Quintò. Quia existere quoduis ens simul in multis locis, seu spatijs localibus replicatum, seu repetitum, manifestam perfectionem ab omni imperfectione immunem praefert; eoque maiorem, quo loca, sive spatia sunt plura. Ob idque iuxta communem Theologorum consensum, quia Spiritus Angelici naturaliter in multis spatijs localibus vnum adaequatum componentibus replicari, sive repetiti esse possunt; quò perfectiores illi sunt, eò maius spatium adaequatum, eoque subinde plura spatia componentia illud, in quibus replicati, sive repetiti esse possint, naturaliter sibi vendicant; eo quod perfectio praesentiae localis perfectioni subiecti per illam praesentis naturaliter debet esse proportionata.

Igitur, cum perfectio substantiæ Dei sit infinita, imo & includens in se aut formaliter, aut eminenter omnem perfectionem possibilem, nequit non esse infinita, extensaque ad omne spatium possibile perfectio præsentia localis ipsi naturaliter, atque adeo & essentialiter debita. Quod est, non posse Deum non esse immensum; subindeque præsentem ubique.

20 Sexto. Quia, Deum alicubi existere, nemini dubium esse potest; ex doctrinæque vniuersali tradita à nobis disput. 5, quæst. 8, compertum est. Et quidem, suppositâ fide de mysterio incarnationis, euidenter est, existere Deum, ubiqueque existit humanitas Christi domini, cui Verbum diuinum physicè unitum est. Nam euidenter est, talem unionem inter extrema loco distita stare non posse, iuxta doctrinam etiam traditam disput. 5, quæst. 13. Igitur Deus immensus est, & existens ubique. Probo consequentiam. Quia, cum Deus non per præsentiam superadditam, (nam perficeretur ab extrinseco), sed per se ipsum existat ubiqueque existit; neque aliter ipse essentia cum vno spatio, quam cum reliquis, sit comparabilis, vt ex se constat; hoc ipso, quod existit in vno, & in reliquis quoque; atque adeo ubique existere, necessariò dicendum est.

21 Septimo. Quia ad perfectionem propriam vnitatis diuinæ inferiùs disput. 12, stabilienz pertinet immensitas Dei. At vnitati diuinæ nihil perfectionis ipsi propriæ deesse potest. Ergo Deus necessariò est immensus. Consequentia est bona; & minor certissima: quia nulli attributo diuino potest quidpiam perfectionis intra suum genus deesse, vt satis ex se est notum; & ex dicendis disput. 16, notescet ampliùs. Probo ergo maiorem. Quia vnitatis Dei in essentiali ipsius oppositione, incompatibilitateque quoad existentiam cum altero Deo fundatur. Hæc autem oppositio validior ad excludendum alterum Deum ab omni loco, atque adeo perfectior erit ex suo conceptu, si Deus in omni loco sit præsens, quam si in vno dumtaxat loco determinat præsens esset, vt ex se manifestum est. Ad perfectionem igitur diuinæ vnitatis spectat, quod Deus ubique præsens sit.

22 Octauo. Quia strictior est, intimiorque connexio, quam habet creatura quæuis cum Deo, tanquam cum suâ causâ primâ, quam connexio, quam habet quiuis modus cum suo subiecto. Sed est impossibile, quod modus sit loco distitus à suo subiecto, vt supra disput. 5, quæst. 13, ostensum est. Ergo etiam est impossibile, quod aliqua creatura loco distita sit à Deo. Ast nullum est spatium locale, in quo non possit existere creatura aliqua: cum omne spatium locale sit possibilitas, atque adeo capacitas præsentia alicuius creaturæ iuxta dicta in eadem disput. 5, quæst. 2. Ergo nullum est spatium locale, in quo Deus non possit præsens esse; & consequenter in quo de facto præsens necessariò non sit: cum talis esse debeat per suam essentiam, & non per præsentiam sibi accessoriam, vt constat ex dictis.

23 Ex his omnibus benè intellectis euidenter apparet, Deum immensum, & ubique præsentem esse. Id quod per dicenda insuper proposit. 3, euidentius fiet. Vnde audiendi non sunt ex antiquioribus Bassolus in 1. distinct. 37, quæst. vnic. artic. 1. & 3. Rubionensis in 1. distinct. 37, quæst. 2, artic. 2, & Andreas de Nouo Castro quæst. vnic. ex recentioribus autem Smising. tract. 2, de Deo vno disput. 5, quæst. 1, quatenus contra com-

munem Theologorum consensum afferunt, naturaliter demonstrari non posse, Deum immensum, & ubique præsentem esse.

Propositio 3.

Ex munere, quem Deus habet causa primæ immediatè concurrentis ad productionem, ad conseruationemque cuiusuis creaturæ, benè probatur immensitas Dei, atque præsentia in omni spatio locali.

Huic propositioni refragantur Scot, in 1. distinct. 37, quæst. vnic. & cum eo Mayronus, Ochamus, Rubionensis, Bassolus, Gabriel, Lychetus, Bargius, Petrus de Aquila, Viguerius, Andreas de Nouo Castro, & Rada apud Gillium lib. 2, de Deo tract. 9, cap. 3, & apud Fasolum 1. par. quæst. 8, artic. 1, dub. 2, alijque Scotistæ communiter. Necnon Valent. 1. par. disput. 1, quæst. 8, punct. 1, Zumel, 1. par. quæst. 8, artic. 1, quæst. suâ, 1. conclus. 4, Vazq. disput. 18, cap. 3, & 5, Trigof. quæst. 6, artic. 2, disput. 2, Albertin. in Predicam, Vbi, Coroll. 7, à num. 6, Auerfa in Philoſop. quæst. 14, Smising. tract. 2, de Deo disput. 5, quæst. 1, Lallemander in Cursu Theolog. tom. 1, disput. 5, à num. 12, Raynard. in sua Theolog. natur. distinct. 7, quæst. 4, artic. 6, Ribas tom. 1, Sum. Theol. tract. 2, disput. 4, cap. 2, Pasqualig. 1. par. disput. 17, sect. 2, & alij. Pro ipsâ tamen propositione nostrâ stant. S. Tho. 1. par. quæst. 8, artic. 1, & lib. 3, contra Gent. cap. 68, & in 1. distinct. 17, quæst. 1, artic. 1, & cum eo omnes Thomistæ. Necnon, Altifiodorensis, Alensis, Henricus, Albertus, Ægydius, Ricardus, Aureolus, Argentina, Hispanensis, D. Bonauentura, & alij plures, quos referunt & sequuntur Gillius, & Fasulus vbi supra. Item Molin. 1. par. quæst. 8, artic. 1, disput. 2, addens sententiam contrariam parum esse tutam in fide; Soar. disput. 30, Metaph. sect. 1, à num. 11, & lib. 2, de Attribut. cap. 2, & tom. 1, in 3, par. disput. 31, sect. 7, Arrub. 1. par. quæst. 8, artic. 1, disput. 11, cap. 2, Gran. tract. 3, disput. 2, sect. 5, Recupit. lib. 4, quæst. 10, à num. 9, Thomas del Bene in Sum. theol. disput. 2, quæst. 7, Zamoro tract. 3, de Deo quæst. 5, artic. 3, vbi contendit S. Tho. & Scot. quod attinet ad propositum, non dissidere inter se reipsâ, Martinon disput. 5, de Deo sect. 3, & alij plures.

25 Probatum autem propositio primò ex Scriptura. Dicitur enim Psal. 138. *Quò ibo à Spiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiam; si ascendero in caelum, tu illic es; si descendero in infernum, ades; si sumptero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, Etenim illic manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Quibus verbis præsentia Dei in omni loco ex operatione eius ibidem præstitâ arguitur. Vti & Paulus Actor. 17, ex operatione Dei præstitâ in nobis præsentiam ipsius in nobis arguit dicens. *Quamuis non longè sit ab vnoquoque nostrum; in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus.* Id est, per ipsum, iuxta satis notam, & notam Scriptura phrasim. Benè igitur ex operatione, quam Deus aut exercet, aut exercere potest ubique, immensitas eius, atque præsentia ubique inferitur iuxta Scripturam.

Id quod etiam constat ex Patribus pariter arguen-

arguentibus. Etenim Anastasius Synaita lib. 2. de rectis fidei catholicæ dogmatibus prope medium in tom. 1. Biblioth. Patrum ex diuinâ operatione ad omnia se extendente latè præsentiam Dei in omnibus arguit; concluditque, *Rei, quæ efficit caput, transierit, dum peragitur, necessariò adest natura agentis: quiduis enim operis nemo, absens sibi, operatur. Deus igitur, cum nullo non tempore quiduis eorum, quæ fiunt, efficiat, cunctaque moderetur, ac dispenset suâ iugi conseruatione, prorsus necesse est fateri, Deum omnibus inesse; neque ab ullo unquam disparari entium.* Pariterque ratiocinantur Augustin. lib. de essentiâ diuinitatis, Anselm. in Monol. cap. 15. 20. 21. & 22. & in Elucidario initio, Athanas. in disput. habitâ in Concilio Nizeno contra Arium longè à principio, Nyfen. orat. 1. de Christi resurrectione post medium. Fulgent. de fide ad Petrum cap. 12. Hilar. lib. 8. de Trinit. in medio. Hugo Victor. lib. 7. eruditi. didascal. cap. 19. & Ricard. Victorin. lib. 2. de Trinit. cap. 23. Ac demum Photius in quæst. ad Amphil. cap. 75. ait, *Euidens consequitio est in quibus est (Deus) secundum operationem, siue actionem, in ijs ipsis esse secundum substantiam.*

27 Nec satisfaciunt Aduersarij, cum dicunt, illationem scripturæ, & Patrum ab operatione, Dei ad eius præsentiam aut solum esse à paritate; quasi, qui infinitus est in operando omnia, pariter in existendo in omnibus debeat esse infinitus; aut solum esse ab operatione ad præsentiam intentionalem, qua vel Deus cuncta sibi habet præsentia mediâ suâ cognitione, vel ipse in cognitione hominum à tali operatione obiectiuè oriunda sit præsens: nequaquam verò ex operatione Dei exercita ubique præsentiam physicam eius ubique immediate inferri; quasi Deus operari non possit, nisi ubi physicè præsens est. Non, inquam, satisfaciunt. Quia verba scripturæ relata in sensu, quem nos prætendimus, quemque ipsa satis aperte videntur præferre, usurpantur à Patribus; in eodemque subinde, censendi sunt loqui Patres etiam citati. Ambros. enim in libello de dignitate conditionis humanæ cap. 2. initio ait, *Deus vnus semper ubique totus est, omnia viuificans, mouens, & gubernans; sicut Apostolus confirmat, quòd, in eo viuimus, mouemur, & sumus.* Et Hieron. in cap. 66. Isaie initio immensitatis Dei hanc ipsam Pauli reddit rationem. *In ipso enim omnes sumus, & mouemur.* Theodoret. autem in locum Psal. 138. citatum, *Quo ibo à spiritu tuo? ait. Vbiq. adest, & in ipso viuimus secundum diuinum Apostolum, & mouemur, & sumus.* & in illud 1. ad Corinth. 15. *Ut sit Deus omnia in omnibus.* Nunc, inquit, *ubique est per essentiâ; habet enim naturam, qua non potest circumscribi; & in ipso viuimus, & mouemur, & sumus, ut ait diuinus Apostolus, & serm. 10. de proud. multò ante medium, Si itaque in illo viuimus, & mouemur, & sumus iuxta Apostoli vocem, nulla utique Mundi pars Deo destituta est.* Hilar. in illud Psal. 118. *Prope es tu Domine, ait, Adest ubique, & totus ubique est.* Beatus Apostolus Atheniensibus philosophiæ inuinitate ridiculis pro contione respondens ait, *non longè à nobis manentem quaerimus Deum, in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus.* Occumen. in illud Actor. 17. relatum. *Quauis non longè, &c. post traditam ubiquitatem Dei subnectit, Atque hoc est, quod inquit quauis non procul ab vnoquoque nostrum sit. Omnibus siquidem,*

qui in omni Orbis terrarum parte habitant, prope est; atque ita prope, ut nemo sit, qui viuere sine ipso possit: in ipso enim viuimus, & mouemur, & sumus. Eadem habet Theophylact. in eundem locum. *Quæ fere ad verbum habet etiam Chrysofost. homil. 38. in Acta Apostol. circa medium.* Et Lyranus in eundem locum Pauli Act. 17. *Quauis non longè, &c. notat, ibi probari, Deum, intimiorem nobis esse, quàm nobis ipsi simus.* Ex quibus omnibus apparet, Scripturam sacram, & Patres locis citatis pro nostrâ propositione stare.

Iuxta quam ita est necessaria præsentia, aut 28 saltem immediata propinquitas Dei ad spatium, in quo operatur, aut operari potest, ut si inde, distans esset, aut remotus localiter, nullatenus posset ibi operari. Quo iure benè, & immediatè inferitur ex eò, quòd operatur, aut operari potest ubique, ubique necessariò præsentem esse. In quo conueniunt Doctores nostræ sententiæ contra Aduersarios asserentes oppositum. Nimirum neque præsentiam, neque immediatam propinquitatem Dei ad quodlibet spatium requiri, ut in ipso operari valeat. Atque adeò quantumuis Deus in vno dumtaxat spatio determinato, finitoque per impossibile existens à cæteris distans esset, atque remotus, fore, ut ex illo in omnibus alijs aequè, ac si in illis esset præsens, operari valeret per suam substantiam immediatè.

Cæterum quauis in assertionem istâ conueniant omnes Doctores relati pro sententiâ nostrâ; in reddenda tamen eius ratione non conueniunt. Aliqui Thomistarum cum Capreolo existimant, ideò ex operatione Dei in aliquo loco colligi benè præsentiam eius ibidem: quia præsentia cuiusuis entis spiritualis, qualis est Deus, constituitur formaliter per ipsam eius operationem. Sed malè. Primò: quia nullum ens, adhuc spirituale, redditur formaliter præsens alicui spatio per operationem in ipso exercitam, ut ostendimus disput. 5. quæst. 7. agentes de præsentia Angelorum. Id quod inde etiam constat: quia, ut approximatio agentis naturalis ad passum, ita approximatio cuiusuis agentis ad spatium, in quo est operaturum, conditio est præuia ad operationem. Ergo præsentia agentis talem approximationem constituens realiter debet esse distincta ab ipsa operatione. Constat item: quia operatio transiens, de qua est sermo, non est perfectio rei operantis, ut est præsentia rei præsentis ex conceptu suo. Secundò: quia Deus etiam in spatio penitus vacuis, ubi nihil operatur, est præsens, ut ostendimus quæst. 5. Non igitur in operatione potest præsentia eius consistere.

Secundò alij Thomistæ cum Caietano dicunt, etiam si causæ operantes per virtutem à se 30 diffusam (ut operatur Sol per lumen à se diffusum in hac inferiore regione) possint in spatio à se distante operari: causas verò operantes per suam substantiam, uti operatur Deus, nequaquam. Atque ita benè ex operatione Dei in quouis loco inferri eius præsentiam ibidem. Sed contra est. Quia vel supponitur ab his Auctoribus, Solem simul cum lumine à se diffuso concurrere per se immediatè ad effectus à se distantes, scilicet per actionem à se simul, & à lumine intermedio egredientem, ut communis philosophia multorum fert. Et sic, potiore iure venit dicendum, cum Deus operatur simul cum causis

cauſis ſecundis, bene, quantum eſt ex ſe, poſſe effectus à ſe loco diſtros operari, ſaltem quando ipſe cauſa ſecundæ per totum ſpatium medium diſfuſa, ſive extenſa ſunt. Atque adeo ex operatione Dei in aliquo ſpatio, ipſius præſentiam, in illo nequaquam inferri. Vel ſupponitur ab iſtis Auctoſibus ex philoſophia aliorum munitis communi, effectus productos à Sole in hac inferiore regione per actionem fieri oriundam non à ſubſtantia ipſius Solis, & à toto intermedio lumine, ſed à parte dumtaxat luminis ipſos effectus immediatè tangente: catenusque ſolum dici, eos à Sole produci, quatenus Sol lumen ſibi immediatum cauſat, & hoc aliud ſibi immediatum, & ita deinceps, donec acceditur ad producendos diſtros effectus in materia idonea pro illis reperta ſolum in iſta regione inferiore. Et in hac hypotheſi malè diſtingunt inter cauſas operantes per virtutes à ſe diſfuſas, & operantes per ſuam ſubſtantiam. Siquidem à nullà poteſt produci effectus per propriam, à ſeque oriundam actionem ultra ſpatium ſibi immediatum.

31 Tertiò Soar. loco citato ex 3. par. au. immediationem localem agentis, & effectus ſolum requiri in cauſa principali, non item in inſtrumentali. Atque ita, eſt Deus poſſit vti creaturà vt inſtrumento ad producendum effectum in ſpatio ab ipſa diſtante, ipſum verò Deum, qui cauſa principalis eſt neceſſario, in loco à ſe diſtante operari non poſſe. Sicque bene ex operatione eius ubique præſentiam eius ubique inferri. Non placet. Tum quia nulla idonea ratio apparet, cur cauſa inſtrumentalis præ principali, atque adeo creatura præ Deo in ſpatio à ſe diſtante operari valeat. Cum potius præſtantior virtus, qualis eſt cauſa principalis, & Dei, videatur requiri ad operandum in ſpatio diſtanti, quam in propinquo. Tum quia, vt dicemus, nulla cauſa, quantumuis inſtrumentalis, poteſt operari in diſtanti.

32 Quarto idem Soar. loco citato de Attributis dicit, immediationem localem agentis ad effectus in perfectiſſimo agente, qualis eſt Deus, requiri eſſentialiter; licet ita in reliquis non requiratur: quia perfectiſſimum agens non ſolum titulo actionis, ſed etiam titulo intima præſentia debet habere dominium ſuorum effectuum, ſed neque placet. Tum quia præſentia per ſe præciſè nihil ad dominium conferre videtur. Tum quia perfectius fortaſſe videbitur alicui dominium rei, quando æquè bene poteſt illà dominus vti medià aliqua actione, ſive ſit abſens, ſive præſens. Tum quia iam non ex operatione præciſè veniet inferenda præſentia Dei, ſed ex dominio includente præſentiam ipſam. Quod à præſente controuerſià videtur alienum. Tum denique quia immediatio localis agentis ad effectum omni agenti etiam creato propter operanti illum eſt eſſentialis, vt mox dicemus.

33 Quintò Granad. vbi ſupra idcirco ex operatione præſentiam Dei cenſet inferri: quia ex creatione, quæ propria eſt operatio Dei inferitur infinitas potentia, & ex hac infinitas eſſentia, & ex hac infinitas præſentia. Addit, ex creatione alio etiam titulo inferri præſentiam creatantis: quia ſcilicet hæc eſt requiſita ad extrahendum effectum ex nihilo, vt per creationem fit. Sed certè primum non videtur ad rem: quia præſens diſſidium ſolum eſt de peculiari, & immediatà illatione præſentia Dei ex eius operatione, non

de eà mediata, quæ pluribus alijs attributis poteſt eſſe communis. Præterquam quòd incertum eſt, an bene inferatur ex creatione potentia infinitas arguens infinitatem eſſentia arguentem rursus infinitatem præſentia, & aliorum attributorum, in ſecundo autem potius ſupponitur, quam probatur, vt deberet, neceſſitas præſentia creatantis ad extrahendum ex nihilo effectum creatum. Supponit præterea Granad. ex alijs Dei operationibus non creatiuis, ſed educitiuis eius præſentiam non inferri. Quod contra S. Tho. & alios Auctores ſua ſententiæ, imò contra Patres, & loca Scripturæ commemorata planè videtur eſſe.

34 Sextò denique Recupitus vbi ſupra poſt reiectos omnes dicendi modos relatos aſſerit, idcirco ex operatione Dei in quouis loco inferri præſentiam eius ibidem: quia connaturaliter debet eſſe præſens quoduis agens, vbi operatur, & eo modus operandi eſt perfectior, quo connaturalior eſt effectui producto; Deusque non poteſt non operari perfectiſſimo modo. Sed contra. Primo: quia falſum eſt iuxta mox dicenda, quòd ſupponit Recupitus, nempe agens creatum ſupernaturaliter ſaltem poſſe agere in ſpatio diſtante; & ſi non poſſit naturaliter. Secundo: quia falſum eſt, quòd etiam ſupponit, eò ſcilicet perfectiorem eſſe modum operandi, quo connaturalior eſt effectui, adhuc cum cætera ſunt paria: quia ex eò, quòd operatio quavis præ natura debitum, atque adeo ſupernaturaliter fiat, neutiquam imperfectior euadit; cum nihil amittat propterea de ſua intrinſeca perfectione, neque extrinſecè iniſciatur ex eò, quòd detur indebita, vt ſatis ex ſe eſt notum. Tertiò: quia falſum eſt item, quòd ſupponit Recupitus Deum ſcilicet titulo agentis perfectiſſimi debere ſemper operari ad extra perfectiſſimo modo. Certum enim eſt perfectiorem eſſe operandi modum per creationem, quam per educationem; & tamen Deus ſape de facto per educationem operatur. Certum eſt etiam, perfectiorem actionem eſſe, atque adeo & agendi modum, cum Deus per ſe ſolum agit, quam, cum agit ſimul cum cauſa creatà adiuvando illam; & tamen Deus ſape ſapius operatur hoc pacto. Dato ergo, quòd modus operandi agentis in ſuo ſpatio locali, aut in immediato perfectior ſit, quam modus operandi eiſdem in ſpatio diſtanti, ex operatione Dei in quouis ſpatio præſentia ipſius ibidem non bene colligitur: quia non tenetur Deus operari ad extra perfectiori modo, quo poteſt. Vt neque tenetur producere creaturas perfectiores.

35 Igitur vera, & legitima ratio noſtra poſitionis eſt: quia, vt ſupra diſput. 5. quæſt. 13. oſtenſum eſt, nullus modus poteſt exiſtere loco diſtans à ſubjecto, cuius modus eſt; ſed eſſentialiter expoſcit eſſe præſens aut in eodem ſpatio locali, in quo eſt ipſum ſubjectum, quando eſt modus ſuapte eſſentia penetratiuus, aut in ſpatio contiguo, ſive immediato ipſi ſubjecto, quando penetratiuus non eſt. Cumque omnis actio tam comparatione principij, à quo naſcitur, quam comparatione termini, ſive effectus per eam producti, modus quidam ſit, vt eſt certum; impoſſibile metaphyſicè eſt, vt aliqua actio exiſtat loco ſeiuncta aut à principio, à quo naſcitur, aut ab effectui per eam producto. Unde ſit, vt ſit impoſſibile metaphyſicè, quòd aliquod agens ſive creatum, ſive increatum, ſive

partiale, siue totale in spatio à se distante operetur; sed vel in eodem suo spatio, vel in spatio sibi immediato omne agens necessarium, ac indispensabiliter profus operari debet; prout speciatim quæst. citata proposuit, & probauimus. Vbi etiam argumenta, quæ contra hanc doctrinam opponi possunt, aut etiam solent, fusè diluimus. Quia semel statutà, iam palam est, quomodo ex operatione, quam Deus exercet, aut exercere potest vbique, per consequentiam metaphysicè necessariam sequatur, Deum ipsum vbique esse præsentem, vt nostra propositio fert. Quamquam enim ex prædicato generico actionis (præscindendo ab eo, quod actio ex prædicato differentiali sit, aut non sit penetratiua comparatione agentis) dumtaxat inferatur præsentia agentis in spatio contiguo, siue immediato ipsi actioni; quia tamen nullum est spatium, ex quo Deus in immediato saltem non possit agere; idcirco ex eo præcisè, quod Deus agit, aut potest agere in omni spatio, necessarium inferendum venit, Deum in omni spatio præsentem esse. Præter quàm quod, quia actio Dei ex prædicato differentiali haud dubiè penetratiua est, etiam ex eo, quod Deus agit, aut potest agere in quouis spatio inferitur, ipsum in eodem præsentem esse.

36 Hinc sequitur contra Aduersarios, ad infinitatem Dei, aut eius omnipotentia non pertinere, posse agere in spatio distante, ita, vt, etsi per impossibile non esset vbique, vbique nihilominus posset per se absolute agere. Quippe ad infinitatem Dei, aut eius omnipotentia pertinere nequit, posse absolute chymaram impossibilem, exequi, vt constat. Actio autem Dei in spatio distante chymara esset impossibilis in data hypothese iuxta doctrinam statutam. Ceterum, sicut pertinet ad infinitatem omnipotentia Dei, possit causare quaslibet alias chymaras impossibiles non absolute, sed ex hypothese, quod illæ possibiles essent, iuxta doctrinam tactam supra disput. 4. quæst. 2. inferensque suo loco latius tradendam; ita quoque pertinet ad infinitatem omnipotentia Dei, causare actionem, siue agere in spatio distante ex hypothese, quod talis actio, adhuc pro casu, quod Deus non esset vbique, chymarica, pro casu ipso esset possibilis.

QVÆSTIO II.

Verum Deus per suam substantiam omnibus rebus sit intimè præsens; in illisque existens. Et qualiter.

37 **Q**ui per errorem negarunt, Deum vbique esse præsentem per suam substantiam, prout vidimus quæst. 1. consequenter etiam negarunt, Deum omnibus rebus intimè per suam substantiam præsentem esse. Oppositam tamen veritatem tenent omnes Catholici præter vnum, aut alterum in illum errorem prolapsum, prout ibi notauimus.

Propositio I.

Certum omnino secundum fidem, 38 atque etiam euidens secundum naturalem rationem est, Deum omnibus rebus per suam substantiam localiter, & profus intimè præsentem esse; in illisque subinde existentem.

Id enim aperte præferunt pleraque loca Scripturæ quæst. 1. pro primâ propositione commemorata. Et tenent Patres ibi citati. Quorum aliqui pro eodem vsurpant, esse Deum vbique, & esse in omnibus rebus. Alij, existere Deum in omnibus rebus, aut omnibus intimè esse præsentem, expressè dicunt. Alij, (quod recidit in idem) Deum res omnes penetrare, peruadere, vel permeare.

Ratione quoque id ipsum ex distis quæst. 1. 39 facile demonstratur, Quia eo ipso, quod Deus est præsens alicubi, siue in aliquo loco, siue in aliquo spatio locali, non potest non esse penetratus localiter cum aliâ quâuis re existente in eodem loco, siue in eodem spatio locali; & consequenter non potest non esse intimè præsens localiter ipsi rei, vt est manifestum. Siquidem idem est omnino, esse duas res intimè penetratas, atque adeò sibi inuicem præsentem localiter, atque, esse ambas in eodem loco, siue in eodem spatio locali, vt constat. Sed ex vnâ parte Deus est præsens in omni loco, in omni ve spatio locali, vt quæst. 1. statutum est; ex aliâ verò parte nulla res est, quæ non sit præsens in aliquo loco, in aliquo ve spatio locali. Ergo nulla est res, cum qua Deus non sit penetratus, cuique subinde non sit intimè præsens localiter in eodem loco, in eodem ve spatio locali, in quo ipsa est præsens.

Quoniam verò ex vi huiusmodi præsentia 40 physica, qua Deus omnibus rebus intimè præsens est localiter, communiter à theologis, atque etiam à Patribus dicitur Deus esse, siue existere in illis; cum tamen ipsæ res, etiam si mutuo præsentem localiter, & intimè Deo, non dicantur in ipso esse, siue existere, saltem adeò communiter; examinandum modò sequitur, cur id ita eueniat.

Gillius lib. 2. de Deo tract. 9. cap. 13. post 41 longum discursum tandem concludere videtur num. 13. tamen si subobscurè, idcirco Deum dici esse in rebus ratione suæ immensitatis, quia intimè præsens illis est, non vnicuique, sed vt figurans, formansque illas suâ immediatâ applicatione; quemadmodum sigillum per sui immediatam applicationem format effigiem sui in materiâ molli, in ipsaque subinde effigie formatâ dicitur esse. Quo pacto quia non sunt res ipsæ præsentem Deo, in Deo esse non dicuntur. Recapitulus vero lib. 4. de Deo quæst. 12. num. 3. ait, propterea Deum dici esse in rebus; quia præsentia, qua præsens illis est, intimitatem summam habet, qualem non habet vnâ creatura intimè præsens alteri, aut ipsi Deo; ideoque ab intima præsentia neque vnâ creatura dicitur esse in alterâ, neque vlla in Deo. Intimitas autem creaturarum ideo, inquit, non est summa, quia est diffingibilis. Quirous denique tom. 1. de Deo in Comment. artic. 3. quæst. 8. ait, Deum dici esse in creatura; quia præcontinet illam vt causa; qualiter nequit creatura dici esse in Deo; quia vt causa non præcontinet illum. Nullus ex his modis dicendi præcet.